

„ARTA ROMÂNEASCĂ ÎN CONTEXT EUROPEAN. CONSONANȚE ȘI SINCRONISME STILISTICE“

Organizată cu prilejul aniversării a 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român, a cincea dezbateri științifică*, având această temă, s-a axat pe coordonatele esențiale ale culturii noastre care, în evoluția ei, s-a manifestat, după afirmația prof. dr. Mihnea Gheorghiu, în cuvântul de deschidere al lucrărilor sesiunii, în forme specifice, fiind în consonanță cu problematica majoră a artei europene. De altfel, urmărirea unor constante în arta românească, locul acesteia în contextul spiritual european, cu relevarea sincronismelor stilistice, a modelelor și influențelor artistice, care au facilitat circulația ideilor ș.a.m.d., sînt, în esență, câteva din aspectele reieșite din comunicările susținute asupra cărora mă voi opri în continuare.

În comunicarea sa, *Aulic, provincial și artizanal la Tropaeum Traiani*, Radu Florescu a înfățișat concepția arhitecturală aulică a monumentului, mărțurie istorică de o valoare multiplă, — singurul din provincie care reconstituie, prin reliefurile sale, întreaga istorie a stăpînirii romane în Dacia — împletită cu realizarea artizanală ce se vede din ordonanța metopelor și, mai ales, din redarea reliefurilor istorice, ca și din evidențierea stilului secvențelor etc.

Analiza stilistică a spațiului arhitectural reprezentat de tribunele din bisericile romanice din Transilvania, în perioada secolelor XII—XIII (Tereza Sini-galia — *Un aspect necunoscut al romanicului din Transilvania*), dovedește, prin exemplele de la Cincu, Rotbav și Feldioara, circulația formelor și ideilor venite din Europa.

Producția arhitecturală românească a evului de mijloc este văzută de Cristian Moisescu — *Din nou despre Tismana* — ca un amplu proces desfășurat în condițiile de dezvoltare proprii, al creației realizate de meșteri la comanda voievozilor noștri; pe baza documentelor istorice și a elementelor de arhitectură, autorul a făcut considerații de datare a Tismanei în secolul al XIV-lea, vreme în care și la alte monumente din restul țării se regăsesse consonanțe stilistice.

* Din seria inițiată în anul 1982 a sesiunilor anuale de către Academia de Științe Sociale și Politice, Institutul de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu” și Centrul național român de istoria artei.

Dintre monumentele noastre ale căror elemente și motive decorative atrag interesul cercetătorilor se numără și mănăstirea Neamț, plăcile decorative (pietre de parapet) în entrelacs-uri și vrejuri — expuse în muzeul local — provin din vremea lui Alexandru cel Bun și sînt încadrate în perioada paleologă a artei bizantine, prof. dr. Vasile Drăguț (*Un monument de sculptură decorativă din epoca lui Alexandru cel Bun*) găsindu-le asemănări cu pietrele de la temploanele unor mănăstiri bizantine răsăritene.

Formația spirituală a unor voievozi de talia lui Neagoe Basarab explică orientarea în construcțiile bisericesti și, în general, dezvoltarea artelor în vremea acestui principe, iubitor al artelor, ce se pot urmări și în noua concepție a pictării tabloului votiv sau în receptarea influenței renașcentiste central-europene în realizarea orfevrăriei (Radu Ștefan Ciobanu — *Interferențe spirituale în patronajul artistic al lui Neagoe Basarab*).

Analiza procesului penetrării elementelor renașcentiste în cultura românească a secolului al XVI-lea — perioadă înnoitoare în viața istorică și artistică a țării române — cu reflexul cultural al cuprinderii modelului aulic din țările române într-o cultură aulică specifică Europei anului 1600 (cuprinzînd forme de artă somptuoasă ca o expresie a orientalizării principi care a ecourilor artistice italiene) îi prilejuiește lui Răzvan Theodorescu (*Ecouri italo-levantine în arta aulică din țările române către 1600. Texte și contexte*) surprinderea mutațiilor stilistice în perioada de după 1500, cînd conviețuiesc elemente de la sfîrșitul spiritualității medievale îndreptate spre afirmarea treptată a unor idei stilistice și morfologii înnoitoare, influențate de Renașterea central-europeană văzută de autor în spațiul românesc ca o realitate exterioară, a formelor (a se vedea comunicarea în extenso la paginile 26—30 ale prezentului număr de revistă).

Ioana Cristache-Panait în comunicarea *Arhitectura românească de lemn în context european* a insistat asupra unor forme arhaice de plan ca și asupra repertoriului ornamental la biserici din Țara Românească, Transilvania și Moldova, monumente urmărite în evoluția lor tipologică cu dezvoltarea unor variante, aflate toate într-o unitate de cultură și civilizație.

Alte două comunicări: Anca Vasiliu — *Pictura murală brîncovenească și unele forme ale postbizantinismului grecesc*; Corina Popa — *Interferențe culturale și artistice în pictura murală de la Hurezi* au fost consacrate fenomenului artistic brîncovenească, prima cuprinzînd comentarii pe marginea circulației modelelor iconografice care pătrund la noi începînd din secolul al XVI-lea și pînă la înce-

putul lui XVIII, ceea ce explică și corespondența reprezentărilor iconografice de la monumente postbizantine din nord-vestul Greciei cu cele ale monumentelor brîncovenești; a doua, cu referire la climatul cultural-artistice din secolul XVII, pictura murală din respectiva perioadă și din secolul următor purtînd amprenta particularităților tematice ale picturii de la Hurezi, în care este vizibilă tendința literar-teologică a vremii, atît de bine exprimată de pictura murală a ctitoriei brîncovenești.

În programul sesiunii au fost incluse diverse alte comunicări axate pe: direcțiile stilistice ale artelor vizuale în Transilvania secolului XIX (Gheorghe Vida); conceptul și înfățișările luate în timp de sincronism cu subtextul său geografic — cultura și circulația formelor în Europa centrală (Amelia Pavel); configurarea artei românești interbelice cu sublinierea trăsăturilor ei de manifestare: clasicism-modernism, modernism și avangardă, aceasta din urmă fiind privită în relație cu curentele artistice europene (Ioana Vlasiu); prezentarea trăsăturilor și rolului artei 1925 cu racordarea unor aspecte ale artei românești la artele vizuale internaționale (Mihai Ispir).

O altă serie de comunicări bine documentate au adus în atenție personalitatea complexă a unor artiști: Aman, pictor academic realist, cunoscut pentru propensiunea sa asupra subiectelor inspirate din istoria națională și care a creat în concordanță cu mișcările artistice europene (Adrian Silvan Ionescu); graficianul Vitold Rolla Piekarski, apreciat pentru complexitatea și finețea desenului său, pentru combinarea motivelor tradiționalist-medievale ce transpar pe coperti, în decorul grafic al cărților, pentru modul în care a surprins în desenele sale universul spiritual specific românesc (Ruxandra Juvara); Dimitrie Vărbănescu, o personalitate copleșitoare, care a adus elemente benefice în spațiul spiritual românesc — după aprecierea lui Radu Ionescu — dintr-o altă arie de civilizație, cea franceză, și ale căruia desene și picturi suprarealiste sînt inspirate de universul copilăriei petrecut în orașul Giurgiu.

O privire cît de sumară asupra ideilor din comunicările prezentate la această sesiune științifică, ce este consacrată artelor, este în măsură, credem, să sugereze conținutul bogat al materialelor urmărind înfățișarea fenomenului artistic românesc, cu relevarea trăsăturilor specifice dar și a unei largi deschideri spre mișcările artistice înnoitoare ale timpului.

— Elisabeta ANCUTA-RUȘINARU